

ZA IZHOD IZ PANDEMIJE IN AVTOKRACIJE

Izjava Komisije za človekove pravice Slovenske akademije znanosti in umetnosti

Obstoj in širjenje bolezni covid-19 sta radikalno posegla v naša življenja in še posebej na področje človekovih pravic. Na družbeni ravni že občutimo velike posledice pandemije – povečanje revščine, brezposelnosti in človeških žrtev. Na ekonomski ravni pa gre za upad vseh vej gospodarstva, znižanje njegovega delovanja ter večjo zadolženost države. Vse to bo pustilo dolgoročne posledice za življenje posameznika, družbe in tudi države. Zato je izjemno pomembno, da kljub vsem težavam ohranimo civilizacijske in vrednotne temelje slovenske družbe, države in pravnega sistema oziroma vladavine prava.

Pandemija nedvomno zahteva uporabo omejitvenih ukrepov, ki večinoma pomenijo tudi omejevanje človekovih pravic, zlasti pravice do svobode gibanja in pravice do osebne svobode. Nujno pa je, da so takšni ukrepi premišljeni in da se držijo okvirjev, ki jih določa ustava in iz nje izhajajoči zakoni. S tem v zvezi so vse bolj pereča vprašanja njihove nujnosti in sorazmernosti ter časovne (ne)omejenosti.

Še posebej pomemben je način, kako so ukrepi sporočeni javnosti, saj je od tega odvisno, ali jih bodo ljudje sprejeli kot nujne (z zavestjo o njihovi časovni omejenosti in enaki veljavnosti za vse), jih ponotranjili ter jih tudi spoštovali.

Arbitrarno sprejemanje ukrepov, avtokratska in prepogosta represivna ravnanja, s katerimi se v zadnjih mesecih srečujemo v Sloveniji ter smo jim priča ob napadih na medije, ne prispevajo k zavezitvi pandemije, nasprotno, javnost odvrčajo od podpore sicer potrebnim in nujnim ukrepom. Posebej problematično je naslednje:

1. Vlada je z vrsto odločitev zlorabila epidemijo covid-19 in s komandnim pristopom represijo razširila na vso družbo, namesto da bi vso skrb posvetila obvladovanju epidemije. Ob tem je z neustrezno komunikacijo, tudi na področju zdravstva in socialnega varstva, vnašala nemir in strah, prebivalcem in bolnikom pa povzročala kršenje pomembnih pravic.

2. V času prvega vala je vlada zlorabila inštitut paliativne medicine za nesprejem starostnikov v bolnišnice, zdaj, v času drugega vala pa vse večji problem postaja vprašanje selekcije.

3. Vlada je že na začetku nabavila nekatere neustrezne medicinske aparature, potrošne materiale in diagnostične teste (zaradi nepravočasnega naročanja in koruptivnih dejanj pogosto preplačane). Ob drugem valu pandemije kaže, da se je stanje deloma izboljšalo, vendar o polni transparentnosti še zmerom ni jasnih dokazov.

4. V času relativnega zatišja po prvem valu je vlada zanemarila priprave na drugi val, opustila krepitev kakovostnega in vsem enako dostopnega javnega zdravstva (na ravni financiranja, kadrovanja in prostorskega) ter zanemarila delovanje socialno-varstvenih zavodov in domov za starejše. Obenem, ko je na vidiku že tretji val, pa s prehitrimi in zato nedodelanimi načrti pripravljala privatizacijo zdravstva.

5. Z vsem tem – z nepravočasnimi, neumestnimi, nerazumnimi in nedomišljenimi odločitvami – je vlada privedla zdravstvo ne le v nezavidljiv, ampak tudi v neobvladljiv položaj. Ogrozila, deloma celo onemogočila je človekove /bolnikove pravice do pravočasnega bolnišničnega zdravljenja, do pregledov pri osebnem zdravniku in specialistu in do nujnih diagnostičnih postopkov. Zdravstvene in socialne delavce ter njihove pomočnike pa je spravila na rob izgojenosti, do izčrpanosti in obupa.

Zato pozivamo državni zbor, da od vlade zahteva, naj vse sile usmeri v reševanje pandemije, naj preprečuje koruptivno delovanje in se v težki situaciji, v kateri smo se znašli, zaveda pomena dostojanstva ljudi, človekovih pravic in državljansko demokratičnega odločanja. Predsednika republike Slovenije pa prosimo, da opozori na skrajno škodljivo vmešavanje vlade v medije in kulturo, v znanost in umetnost, zadnje čase pa celo v univerze.

Ljubljana, 16. novembra 2020

Podpredsednica

Komisije za človekove pravice SAZU

izredna članica dr. Renata Salecl

Predsednik

Komisije za človekove pravice SAZU

akademik dr. Tine Hribar